

Bandymas garbinti Jahvę ir Baalą

Bandymas garbinti Jahvę ir Baalą. Žemdirbiai yra praktiški žmonės. Jie gamtą ne tik gerbia, bet ir myli. Derlingojo pusmėnulio kraštų žemdirbiai buvo ne tik praktiški, ne tik gerbė ir mylėjo gamtą, bet ir garbino ją. Gamta jiems buvo dievybės apraiška. Gamtos garbinimas buvo praktiška žemdirbių religija. Baalas buvo laikomas Kanaano žemės šeimininku. Jam priklausė žemė, dirvos ir lankos, – jis rūpinosi lietumi, kuris pažadina grūdus dirvoje ir žolę lankoje. Kadangi Baalui priklausė žemė ir jis rūpinosi žeme, Baalas davė žemdirbiui dirbos derlių, – grūdus, vyną, aliejų, – ir lankos žolę. Buvo tikima, jog pjūtis bus gausi tik tada, kada derlingumo jėgos gamtoje bus garbinamos pagal Kanaano įgūdžius. Žemdirbių įsitikinu, negarbinti Baalo buvo lygiai nepraktiška, kaip nūdien būtų nepraktiška nenaudoti trąšų prieš javų sėją.

Izraeliečiai, tapdami sėsliai žemdirbiais, ėjo į kanaaniečių žemės ūkio mokyklą, – buvo gundomi tapti gamtos dievų garbintojais, o palikti Jahvės – Išėjimo ir Sandoros Dievo jie nenorėjo – prie jo skubėdavo kiekvienu atveju, kada tik priešai grasindavo Giminių lygai. Tačiau Baalas – gamtos Šeimininkas buvo tas, kuris užtikrino derlių. Palengvėle izraeliečiai ėmė tarnauti abiem – Jahvei ir Baalui. Pavyzdžiu galima imti šiuolaikinį žmogų, kuris uždaro religiją ir mokslą į du skirtingus aptvarus ir teigia, jog jie abu yra visapusiški šeimininkai savo aptvare. Galimas dalykas, kad izraeliečiai ėmė galvoti, kad Sandoros tikėjimas buvo vieša visos Giminių lygos religija, o gamtos dievų garbinimas – namų židinio ir žemdirbių buities reikalas. Jiems atrodė, kad abi religijos viena kitą papildo ir nėra tarpusavyje viena kitai priešiškos.

Giminių lygos liaudyje abi religijos – izraeliečių ir kanaaniečių pradėjo suaugti krūvon. Tai liudija archeologiniai radiniai. Polinkis maišyti abi religijas, atrodo, buvo labai stiprus ir reiškėsi apeiginiame religijos išgyvenime. Archeologai randa Palestinos piliakalniuose derlingumo deivės Aštarės statulėlių. Matyt, kad izraeliečiai, perėmę kanaaniečių religines apeigas ir mitologiją, jomis praturtino savo Dievo garbinimo apeigas. Izraeliečiai perėmė buvusias kanaaniečių šventoves – Betelį, Šechemą, ir galbūt Gilgalą. Jos buvo pašventintos Jahvės garbei. Be to, jie perėmė ir kanaaniečių kalendorių, paremtą žemdirbių poreikiais. Žemdirbių kalendorius praturtino izraeliečių istorinės kelionės į Pažado Žemės šventimą (Iš 34, 22–23). Tėvai, neturėdami jokio noro palikti Jahvės, Pradėjo vadinti savo mažylius Baalo vardu. Gideonas, vienas iš teisėjų, buvo pramintas Jerub-baalo vardu, kuris reiškė „Tegul Baalas kovoja“. Du izraeliečių karaliai, abu karšti Jahvės garbintojai, Baalo vardu pavadino savo vaikus. Net aštuntajame prieškristiniame amžiuje izraeliečiai, pranašo Ozėjo liudijimu, dar kreipdavosi į Jahvę „Baalo“ kreipiniu, garbindami jį žemdirbių apeigomis ir prašydami palaiminti derlių (Oz 2). Giminių lygos liaudyje jahvizmas – Jahvės garbinimas ir baalizmas – gamtos dievų garbinimas buvo lydomi krūvon. Skirtingų religijų lydimas krūvon yra sinkretizmas. Jis prasidėjo su izraeliečių atėjimu į Pažado Žemę.

Religinis sinkretizmas buvo vienas iš Derlingojo pusmėnulio kultūros bruožų. Visų tautų religija buvo paremta gamta ir turėjo daug ką bendro. Tuo tarpu Izraelio tikėjimas nesirėmė įžvalga į gamtą. Izraelio religinė savimonė buvo visapusiška naujovė Derlingojo pusmėnulio religinių įsitikinimų fone. Jahvė yra *pavydus* Dievas ir nepakenčia jokių varžovų. Pagal Sandoros įsipareigojimus, izraeliečiai galėjo turėti tik vienui vieną Dievą – Jahvę. Kiti dievai – svetimi dievai buvo tik stabai, – pačių žmonių sukurti daiktai (žr. Ps 77(78), 56–64; 113(B)(115), 9–16). Jahvė viešpatavo savo tautos gyvenimo poreikiuose visapusiškai ir besąlyginiai. Todėl tikėti, jog Jahvė yra Istorijos Viešpats, o Baalas – gamtos šeimininkas iš esmės prieštaravo Sandorai – taigi izraeliečiai ją sulaužė.

Vėliau išganymo istorijoje pranašai aiškiau supras šį esminį sankirtį tarp tikėjimo Istorijos Viešpačiu ir gamtos šeimininku – tikėjimo Jahve ir Baalu ir mes izraeliečiams likiminį iššūkį: Jahvė prieš Baalą! Jozuės iššūkis, mestas prie Šechemo, nesiliovė aidėti per šimtmečius: „Pasirinkite šiandien, kam jūs tarnausite!“ (Joz 24, 15). Eiti į kompromisus nebuvo vietos, nes Jahvė yra viso gyvenimo – istorijos ir gamtos Dievas ir jam priklauso visa žmogaus širdis (Jst 6, 4–5).

